

Nr 240.

Av fröken **Andersson m. fl.**, *angående utredning om åtgärder för att bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård m. m.*

Vid 1938, 1939 och 1941 års riksdagar väcktes motioner (I:124 och II:178 1938, I:109 och II:178 1939, I:123 och II:163 1941) med begäran om utredning angående åtgärder för att bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter.

I dessa motioner framhölls, att förändringarna i arbets- och hemlivet och det sociala reformarbetet kräva, att kvinnorna göras bättre rustade än hittills för tidens krav, ty främst på dem beror möjligheten att utvinna full effekt av de tekniska och sociala framstegen.

Kvinnorna ha ej blott behov av utbildning för sitt förvärvsarbete, utan kräva också kunskaper och färdigheter speciellt för arbetet inom hemmet. Detta senare behov är oberoende av yrke och civilstånd. "Vare sig en kvinna är gift eller icke och vare sig hon som gift har förvärvsarbete eller ej, måste hon normalt ha ett hem att vårda eller ha överinseende över. Och vilket yrke eller vilken yrkesställning kvinnorna än ha, ställer samhället på dem i deras egenskap av kvinnor vissa enahanda fordringar och förväntningar. Det torde icke kunna förnekas, att den nuvarande folkundervisningen trots alla förbättringar och all rikedom på utbildnings- och fortbildningsmöjligheter i otillräcklig utsträckning beaktat den praktiska utbildning, som kvinnorna med fog kunna kräva och behöva för att rätt gå i land med sina samhälleliga plikter."

Det framhölls också, att det viktigaste behovet gällde hushållsundervisningen, men även på andra områden krävdes en ökad utbildning, såsom i fråga om heminredning, hemkultur, hygien och sjukvård. "Ett annat viktigt problem i direkt anknytning till de befolkningspolitiska åtgärder, som samhället redan vidtagit eller ämnar vidtaga, är önskvärdheten av att bereda den kvinnliga ungdomen vid mognare år en obligatorisk utbildning i barnavård eller i vart fall ökade teoretiska insikter på detta område."

I motionerna uppställdes tvenne önskemål, dels att skolköksundervisningen ej blott i våra folkskolor och fortsättningskolor utan även i högre skolor göres obligatorisk för flickorna, och dels att en utredning skulle verkställas om möjligheterna för flickorna att någon tid efter skolpliktens utlöpande och sedan de uppnått större mognad genomgå kurser eller på annat sätt beredas ytterligare undervisning i hemvård.

Det framhölls vidare, att det allmänna redan på många sätt bidragit till att efter slutad skolgång bereda flickorna möjligheter till hemvårdsutbildning, såsom

vid folkhögskolor, lanthushållsskolor, hushålls- och husmodersskolor m. m. Dessa utbildningsmöjligheter ha glädjande nog alltmera utnyttjats, men de komma dock ännu så länge huvudsakligast städernas och de tätbebyggda samhällenas kvinnliga ungdom till godo. Landsbygdens kvinnliga ungdom har icke alls i samma utsträckning tillfälle att begagna sig av de nuvarande utbildningsmöjligheterna.

I fråga om den lämpligaste tidpunkten för sådan utbildning ha vi föreslagit 18—20-årsåldern.

Vid riksdagens behandling år 1938 av ifrågavarande motion hänvisades denna till tillfälliga utskott. I första kammaren inhämtades yttrande från skolöverstyrelsen, överstyrelsen för Svenska röda korset, styrelsen för Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Samtliga dessa organisationer instämde med olika motiveringar helt eller delvis i motionärernas hemställan och tillstyrkte förslaget om en utredning. Sedan utskottet först avstyrkt motionen återremitterade kammaren denna; vid andra behandlingen bifölls ett i nära anslutning till motionen ställt utredningsyrkande med 56 röster mot 43.

Andra kammarens första tillfälliga utskott inhämtade yttrande från centralstyrelsen för Svenska skolkökslärarinnors förening, styrelsen för Svenska lanthushållslärarinnors förening, Fredrika-Bremerförbundet, Folkpartiets kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Högerens centrala kvinnoförbund. Samtliga dessa organisationer — utom Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, som avstyrkte motionen — instämde i sina yttranden i det väsentliga med motionärerna. Utskottet tillstyrkte motionen men andra kammaren avslög densamma med 97 röster mot 64.

Även vid 1939 års riksdag förföll frågan genom skiljaktiga beslut mellan kamrarna. Första kammarens första tillfälliga utskott avstyrkte en utredning men kammaren biföll det reservationsvis framställda utredningsyrkandet med 60 röster mot 50. Andra kammarens första tillfälliga utskott avstyrkte motionen och kammaren följde utskottet med 78 röster mot 65.

I 1941 års motioner framhölls, att man trots det beträngda statsfinansiella läget åter ville föra fram tanken på en vidgad hemvårdsutbildning, vilket hade sin grund i denna frågas oskiljaktiga samband med den stora utredning om skolväsendets rationalisering, som regeringen nyligen igångsatt. I direktiven för denna utredning förutsattes det, att även andra frågor än de uttryckligen angivna skola kunna upptagas av utredningen, därest så befinnes ändamålsenligt.

Det framhölls också, att frågan om den kvinnliga ungdomens utbildning i hemvård är av så stor betydelse, att det torde kunna anses motiverat, att frågan prövas utan ytterligare dröjsmål och i sitt naturliga sammanhang med arbetet på vår undervisnings ökade inriktning i enlighet med det praktiska livets fordringar.

I enlighet därmed hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t måtte till den pågående skolutredningen

hänskjuta även uppgiften att utreda frågan om en allmänna hemvårdsutbildning för kvinnlig ungdom.

Motionerna remitterades till tillfälliga utskott. Första kammarens första tillfälliga utskott tillstyrkte motionen och kammaren följde utskottet. Andra kammarens första tillfälliga utskott delade motionärernas uppfattning om att frågan om ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällsliga uppgifter förtjänade beaktande. Enligt utskottets mening bör en sådan utbildning dock icke avse enbart den kvinnliga ungdomen utan även den manliga. Utskottet tillstyrkte enhälligt motionen, men andra kammaren avslög densamma med 83 röster mot 72. På grund av kamrarnas skiljaktiga beslut föll alltså frågan för tredje gången.

Sveriges husmodersföreningars riksförbund har i ett år 1941 avgivet betänkande även tagit upp hemvårdsfrågan till behandling. Även om riksförbundets uppfattning icke i allo överensstämmer med den av oss framförda, råder dock fullständig enighet på en punkt, nämligen behovet av att unga flickor göras bättre rustade att sköta ett hem. Ur betänkandet citera vi följande:

”Det övervägande antalet flickor kommer genom giftermål och även genom anställning i husligt arbete i närmare kontakt med familjelivets krav. Deras biologiska uppgift att föda barn gör naturligt även den barnavårdande uppgiften till deras. Vårnadsintresset är även starkare hos flickor. Det vore därför i högsta grad ändamålsenligt, att skolorna icke släppte flickorna utan en grundligare förberedelse för deras viktiga uppgifter i familjeintressenas tjänst. Under förslagsvis fortsättningsskolan eller det åttonde skolåret och vid något senare ålder i andra skolformer bör inläggas en grundligare kurs huvudsakligen avsedd för flickor, i vad som skulle kunna benämnas praktisk hemkunskap till skillnad från den allmänna och mera teoretiska familjekunskapen.”

Det har i motionerna framhållits, att en ökad hemvårdsutbildning förr eller senare måste bli till nytta för varje kvinna, oavsett yrke. Från kvinnohåll föreligger allmänt en mycket stark önskan om att en sådan utbildning måtte komma till stånd. Kristiden har ju också på ett markant sätt visat i huru hög grad hemmens ekonomi och sammanhållning är beroende av husmoderns skicklighet och duglighet.

Då vi nu återkomma med kravet på ökade möjligheter för den kvinnliga ungdomen att erhålla hemvårdsutbildning, vilja vi samtidigt föreslå att i utbildningen även ingår någon tids praktik i enskilda hem, företrädesvis på landsbygden.

Beträffande denna utbildning har tidigare framhållits, att den skulle kunna ordnas på olika sätt, exempelvis vid lanthushållsskolor, folkhögskolor, genom ambulerande kurser eller på de andra vägar, som en eventuell utredning skulle kunna visa. Vi vilja här tillägga, att vi även kunna tänka oss, att denna undervisning meddelades på så sätt, att man anordnade läger, där de unga flickorna fingo vistas några månader för att under sakkunnig ledning erhålla sin utbild-

ning. Denna teoretiska utbildning — på vilket sätt den än må meddelas — kan då lämpligen efterföljas av en tids praktik i olika hem. Vi äro nämligen av den uppfattningen, att en enbart teoretisk hemvårdsutbildning icke på samma sätt kan göra de unga kvinnorna skickade för sina kommande uppgifter som en utbildning förenad med praktik.

En sådan praktisk verksamhet inom enskilda hem skulle kunna tjäna två syften. Å ena sidan skulle de unga flickorna genom denna praktik tillägna sig större insikter i ett hems skötsel samtidigt som de skulle komma i kontakt med andra samhällsgrupper och andra levnadsförhållanden. Å andra sidan skulle sådan praktik kunna verksamt bidra till att underlätta husmödrarnas, speciellt landsbygdshusmödrarnas, dryga arbetsböda. Måhända skulle man också på detta sätt kunna lösa problemet om anskaffande av vikarier för de husmodrar, som åtnjuta statsunderstödd semester.

Med anledning av vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen såväl teoretisk som praktisk utbildning i hemvård och därmed närbesläktade uppgifter.

Stockholm den 20 januari 1944.

		<i>Ebon Andersson</i> i Stockholm.
<i>Elis Håstad.</i>	<i>Ernst V. Staxäng.</i>	<i>Gust. Nilsson</i> i Göingegården.
<i>Stig Janson</i> i Frändesta.	<i>Folke Kyling.</i>	<i>Ivar Sefve.</i>
<i>Jonas Eriksson,</i> i Frägsta.	<i>Gunnar Sundqvist.</i>	<i>T. V. Lundell.</i>
<i>James I. A. Dickson.</i>	<i>Alarik Hagård.</i>	<i>Torsten Henriksson.</i>
<i>Eric Hansson.</i>	<i>Gösta Liedberg.</i>	<i>C. Oscar Nolin.</i>
<i>Birger Gezelius.</i>	<i>T. G. v. Seth.</i>	<i>E. Birke.</i>
